

Живорад Лазић — Пашић и четири краља

Уредник:
Деспот Деспотовић

Copyright © 2022 Милош Лазић
Copyright © 2022 за Србију Талија Издаштво

Ова публикација се у целини или у деловима не сме умножавати, прештамповати или преносити у било којој форми или било којим средством без дозволе аутора или издавача, нити може бити на било који други начин или било којим другим средствима дистрибуирана или умножавана без одобрења издавача. Сва права за објављивање ове књиге задржавају аутор и издавач по одредбама Закона о ауторским правима.

www.talijaizdavastvo.rs

Живорад Лазић

ПАШИЋ И ЧЕТИРИ КРАЉА

Талија издаваштво

Ниш, 2022

Пашић и четири краља

— Па зар нисте сви на броју? — процеди вођа, не дижући главу.

— Како то питаш? Дигни главу, погледај, преброј колико нас остаде на овом несрећном путу! Погледај какви смо и ми што ошадосмо. Боље да нисмо ни остали него да смо овакве наказе.

— Не могу да погледам!...

— Зашто?!

— Слеп сам!

Наста тајац.

— Јеси ли у путу вид изгубио?

— Ја сам се и родио слеп.

.....

— Куда ћемо сад? — процеди један гробним гласом.

— Не знамо!

(фрагмент из Домановићеве сатире „Вођа“)

Мештровићева биста на Новом гробљу

Положио сам цвеће и припалио свеће на гробу драгих ми покојника: прадеде Живојина, деде Миладина и супруге Данице, одао им пошту ћутањем и сећањем и кренуо да се поклоним сенима Николе Пашића коме су вечни стан доделили поред саме оgrade. Његова биста на постољу дочарава ћутање и мудрост највећег политичара у модерној српској историји. Вајао га је с почетка југословенски, а потом хрватски скулптор Иван Мештровић. Веле да то није оригинална биста, него копија. Оригинална је са постоља скинуо и продао син Николин Радомир неком Италијану. Ко ће продати оца, ако не син. Тешио сам Пашића стојећи крај његове хумке: „Боље вољени Рада, него комунисти или трговац старим гвожђем“.

У магновењу сам угледао ликове четири краља око Пашићеве главе. И њихове гробове сам посетио. Краљ Милан почива у манастиру Крушедол. У крипти је влажно и хладно и нисам се дуго задржао. Пријатније сам се осећао у Цркви светог Марка на Ташмајдану где вечни сан снива несрећни Александар са својом краљицом Драгом. А најлепшу вечну кућу за себе су подигли Карађорђевићи на Опленцу. У њиховом мермерном маузолеју са зидовима у мозаику бруји нека чудна света

музика. Обреновића више нема, Пашићеви потомци расути по свету, а има их и у Србији, а Карађорђевићи су се вратили. Стигли су до дворца на Дедињу, можда ће и до престола.

Изашао сам у живот и пошао низ Гробљанску улицу, али нисам више био сам: правили су ми друштво четири српска краља и Ас. Тако је почела да се пише књига „Пашић и четири краља“. На гробљу и низ Гробљанску.

Аутор

ПРВИ ДЕО
Пашић и Обреновићи

Први краљ после Немањића

Освануо је 22. фебруар 1882. године у целој Јевропи, али понајпре у Србији, јер је за тај дан заказана историјска свечаност: крунисање Милана Обреновића IV. Одложиће кнежевско жезло и примити краљевско, тако ће после славне династије Немањића српску круну понети Обреновићи. Након последњег Немањића, Уроша Нејаког Србијом су владали кнежеви и деспоти, и ето дође време да поново засија на њеном небу краљевска круна.

Београд је свечано брујао, народ се радовао, очи пука веселе параде и показивање високих личности, сиротиња је очекивала част, а имућни власт и напредовање. Крунисање је вршено у Саборној цркви, а круне је на Миланову и Наталијину главу ставио митрополит Михаило. Између тек овенчане краљице и новог краља стајао је наследник Александар. Шестогодишњем дечаку је било досадно, заморно и дуго то церемонијално уздицање на високи трон његових папа и маман. Имао је већ учитеља француског и родитељи су радије са синчићем француски но српски зборили. Наталија је учила српски тек по удаји за Милана. Била је лепа, али хладна према мужу.

Не зна се да ли је кокошка постала од јајета, или јаје од кокошке, па се није знало ни на српском двору да ли се ватрена Наталија охладила према Милану зато што је имао љубавнице, или се Милан окренуо туђим женама зато што је супруга одбила да дели са њим уживање у брачној постељи. Ето и тако се причало у свечаном фебруарском дану.

Међу пробраном публиком у цркви били су Никола Пашић, председник нове, моћне Народне радикалне странке и његов близак друг, заједно су делили квартир, Пера Тодоровић, бриљантни говорник. Пашић је ћутао за странку, а Тодоровић је говорио. Ватромети речи и силна обећања су Срби прихватили са одушевљењем. Двојица радикала једва дочекаше да се церемонијал заврши. У црквама православним хладно је и лети, немоли зими.

Пред црквом крунисане главе дочекале су овације. На Калемегдану су грмеле топовске салве. Угледавши Милана, Наталију и Александра, маса се заталаса и хорски повика:

- Живео краљ Милан!
- Живела краљица Наталија!
- Живео престолонаследник Александар!

Први су извикивали поздраве за то плаћени викачи, а маса је понављала. Милан подиже сина високо да га Срби и Српкиње боље виде. Мали се закопрца, уплашен да ће га папа испустити, али Милан је имао још увек чврсте руке, сигурно је држао узде коња при јахању, узде политике, или му се бар тако чинило, једино узде које су биле намењене Наталији није држао у својим шакама.

Краљ, краљица и краљевић уђоше у дворски фијакер и кретоше праћени свитом у двор да наставе весеље на свечаном ручку. Пера и Никола уђоше у крчму „Знак